

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ВРИЊЕНО: 02.09.2013.

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредности
	2385		

**УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ –
К Р А Г У Ј Е В А Ц**

**ПРЕДМЕТ: Извештај о оцени урађене докторске дисертације кандидата
мр Соње Спасојевић**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Крагујевцу бр. 2048/11 од 12. јула 2013. године формирана је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата **мр Соње Спасојевић** под називом „Колизација географских ознака и жигова“ у саставу: др Божин Влашковић, ментор, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, др Слободан Марковић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду и др Сениша Варга, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу.

На основу увида и анализе урађене докторске дисертације, Комисија подноси Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

I. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Основни биографски подаци

Мр Соња Спасојевић је рођена 17.04.1976. године у Косовској Митровици. Основну школу и гимназију завршила је у Крагујевцу. На Правном факултету Универзитета у Крагујевцу дипломирала је 12.12.2000. године са просечном оценом 8,90. Последипломске студије на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу уписала је школске 2001./2002. године. Први семинарски рад под насловом „Просечни стручњак у поступку стицања патента“ одбранила је 11.02.2003. године. Други семинарски рад под насловом „Проналасци створени у радном односу. Значај и правна заштита“ одбранила је 01.07.2003. године. Усмени магистарски испит положила је 22.12.2003. године. Магистарску тезу под насловом „Садржина жига“ одбранила је 29.01.2007. године пред Комисијом коју су чинили: проф. др Божин Влашковић, ментор, ред. проф. Правног факултета у Крагујевцу, проф. др Слободан Марковић, ред. проф. Правног факултета у Београду, проф. др Миодраг Мићовић, ред. проф. Правног факултета у Крагујевцу. У априлу 2009. године пријавила је на Правном факултету у Крагујевцу тему докторске дисертације „Колизација географских ознака и жигова“, коју су потом надлежни органи Факултета и Универзитета одобрили као подобну за израду докторске дисертације одлуком бр. 1164/19 од 04.09.2009. године.

Мр Соња Спасојевић је засновала радни однос на Правном факултету у Крагујевцу 15.03.2001. године у звању асистента приправника за предмет Право индустријске својине. У звање асистента за ужу привредно-правну научну област изабрана је 25.01.2008. године (реизабрана 25.01.2011.године). Од школске 2008./09. до школске 2011./2012 године изводила је вежбе из Привредног права, као и вежбе из Права индустријске својине у школској 2012./2013. години. Од 2002. до 2005. године учествовала је у научно-истраживачком раду на Пројекту „Слободе и права човека и грађанина у концепту новог законодавства Републике Србије“, одобреног од стране Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије.

Стипендиста је Мах-Planck Института у Минхену. У циљу научног и стручног усавршавања укупно је провела годину дана на овој водећој европској и светској институцији за Право индустријске својине и Ауторско право (месец дана 2004. године, по четири месеца 2005. и 2007. године, и три месеца 2008. године).

У организацији немачког Удружења за међународну правну сарадњу (Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit- IRZ) и Правосудне академије Републике Македоније водила је у Скопљу 26. јуна 2012. године семинар са темом: „Грађанскоправна заштита патента и жига у Србији“.

Говори немачки, а служи се енглеским језиком.

2. Научно-истраживачки рад

2.1. Истраживачки пројекти

Кандидат мр Соња Спасојевић учествовала је на научноистраживачком пројекту: „Слободе и права човека и грађанина у концепту новог законодавства Републике Србије“ (одобрен од стране Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије, 2001-2005. године).

2.2. Национални и међународни скупови

Кандидат Мр Соња Спасојевић је учествовала са поднетим рефератом, у раду неколико националних и међународних скупова.

1. У организацији Правног факултета Универзитета у Крагујевцу учествовала је у научном скупу „Правне и инфраструктурне основе засноване на знању“, Крагујевац 2012. године, мр Соња Спасојевић, Економски значај географских ознака порекла и типични облици њихове злоупотребе, ISBN: 978-86-7623-038-9

2.3. Радови у научним часописима

1. Соња Спасојевић, Проналасци створени у радном односу : значај и правна заштита. У: Бејатовић, Станко (ур.), *Слободе и права човека и грађанина у концепту новог законодавства Републике Србије. Књ. 1.* Крагујевац: Правни факултет, 2002, стр. 355-365. [COBISS.SR-ID 513733525] **M44**

2. Соња Спасојевић, Мали патент као нови облик заштите индустријске својине. У: Бејатовић, Станко (ур.), *Слободе и њрава човека и ѡрађанина у концепцију новој законодавствиа Републике Србије*. Књ. 2. Крагујевац: Правни факултет Универзитета, Институт за правне и друштвене науке, 2003, стр. 273-283. [COBISS.SR-ID [513723541](#)] **M44**
3. Соња Спасојевић, Правна природа географских ознака порекла и разлике у односу на остале знакове. У: Бејатовић, Станко (ур.). *Слободе и њрава човека и ѡрађанина у концепцију новој законодавствиа Републике Србије*. Књ. 3. Крагујевац: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, Институт за правне и друштвене науке, 2004, стр. 285-299. [COBISS.SR-ID [513714069](#)] **M44**
4. Соња Спасојевић, Овлашћење титулара жига на транзит робе : сузбијање пиратерије жига или слободан промет робе?. У: Бејатовић, Станко (ур.). *Правни систем Србије и стандарди Евројске уније и Савеша Евроје*. Књ. 2. Крагујевац: Правни факултет, Институт за правне и друштвене науке, 2007, стр. 271-284. [COBISS.SR-ID [513987221](#)] **M44**
5. Соња Спасојевић, Вишезначни знакови и потреба за слободном употребом као сметња за регистрацију жига, *Правни живои*, 2009, књ. 533, бр. 13, стр. 427-435. [COBISS.SR-ID [512463024](#)] **M51**
6. Соња Спасојевић, Квар или промена стања жигом означене робе после њеног првог стављања у промет, *Право и ѡривреда*, 2009, бр. 5-8, стр. 106-117. [COBISS.SR-ID [513451964](#)] **M52**
7. Соња Спасојевић, Колизиа географских ознака и жигова у смислу Уредбе ЕУ бр. 510/2006, *Право и ѡривреда*, 2010, бр. 4-6, стр. 606-615. [COBISS.SR-ID [101774343](#)] **M52**
8. Соња Спасојевић, Престанак жига због некоришћења, *Право и ѡривреда*, 2011, бр. 4-6, стр. 964-973. [COBISS.SR-ID [101774343](#)] **M52**
9. Соња Спасојевић, Генерични називи и заштита ознака географског порекла (случај „Parmesan“), *Зборник радова Правној факултетиа у Нишу*, 2012, бр. LX/2012, стр. 181-190. **M52**
10. Соња Спасојевић, Паралелна трговина и препакивање лекова у смислу права жига, *Право и ѡривреда*, 2012, бр. 7-9, стр. 372-382. [COBISS.SR-ID [101774343](#)] **M51**
11. Соња Спасојевић, Економски значај географских ознака порекла и типични облици њихове злоупотребе. У: Влашковић, Божин (ур.). *Правне и инфрасируктурне основе за развој економије засноване на знању*, Крагујевац, Правни факултет, 2012, стр. 315-326. [COBISS.SR-ID [193258508](#)] **M61**
12. Соња Спасојевић, Међународна судска надлежност у споровима због повреде Права интелектуалне својине на интернету, *Право и ѡривреда*, бр. 4-6, 2013, стр. 779-790. [COBISS.SR-ID [101774343](#)] **M51**

II. ОЦЕНА РАДА (Критеријуми Правилника Универзитета у Крагујевцу о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, Прилог бр. 2, тачка 2.)

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Географске ознаке представљају значајан привредни фактор за развој многих привредних грана. Њихов економски значај долази до изражаја пре свега на тржишту домаће земље. Ипак, имајући у виду процес глобализације, односно међународне привредне интеграције, ове ознаке данас значајно утичу на пораст извоза једне земље. Побољшани услови транспорта и дистрибуције допринели су да се производи са географским пореклом пробију на тржишта многих земаља. Производи са географским пореклом имају на тај начин потенцијал да подстакну привредни развој једне земље, нарочито у области пољопривредног сектора. Већина ових производа спада у категорију вина, ракија и других пића, минералних вода, свих врста пољопривредних производа, меса и производа од меса, млечних производа, поврћа и воћних производа. Ипак, географске ознаке могу имати нарочити привредни значај и за индустријске и занатске производе. За земље ЕУ географске ознаке не представљају само привредно значајно средство за обележавање производа, већ се сматрају делом културе и традиције једног региона. Наиме, нарочита веза са одређеним географским подручјем, и високи захтеви у погледу квалитета, нарочито особина или гласа робе, географске ознаке од почетка квалификују као ексклузивну, лимитирану групу индустријске својине. Географске ознаке су заправо више од категорије индустријске својине. Оне су израз културног идентитета једне земље или региона. За потрошаче, који су у циљу квалитетнијег живота заинтересовани за квалитетне и вредне производе из одређеног региона и који у том смислу све више цене традиционалне процесе производње, географске ознаке постају неизбежно средство обележавања производа. За произвођаче, чија традиционална производња је скупља у односу на масовну, географске ознаке представљају егзистенцијалну основу. У глобалном свету, који, између осталог, карактеришу свуда присутни супермаркети, географске ознаке су неопходне за разликовање и опстанак традиционалних производа са посебним квалитетом. Ове циљеве жигови не могу далекосежно да испуне, укључујући и оне који за предмет имају географску ознаку.

Управо економски значај географских ознака је разлог да се оне у ЕУ штите као самостално право индустријске својине и што се велики број држава чланица СТО залаже за њихову побољшану заштиту. У прилог већој заштити географских ознака говори рестриктивна пракса регистрације географских ознака као жигова у земљама чланицама ЕУ, као и у самој ЕУ. Услови за регистрацију се цене строго, тј. регистрација се дозвољава изузетно, узимајући у обзир будући привредни развој. Оваква пракса је логична имајући у виду не само економски значај географских ознака, него и различиту правну природу жигова и географских ознака. Заштићена географска ознака је колективно право које припада произвођачима из области на коју се ознака односи, и као такво не може бити предмет правног промета. Са друге стране, жиг је монополско право, које може

бити предмет правног промета, и које не представља сметњу за власника права да промени (поквари) квалитет проивода које обележава својим жигом.

Тема докторске дисертације има велики практични значај, и везује се за рад Завода за интелектуалну својину и судова. Тема је већ, додуше делимично и у ограниченем обиму, обрађена у монографији проф. др Божина Влашковића "Дескриптивни знаци у праву о жиговима" (одељак VII, стр. 119-143). Поменути монографски рад пресудно је утицао на избор теме дисертације и иницирао даља и дубља размишљања о суштини везе између жигова и географских ознака. Ипак, од објављивања монографије протекло је више од петнаест година. У међувремену, 1999. године, Европски суд правде је донео познату „*Chiemsee*“ пресуду, после које се немачка судска пракса вратила на своју најранију рестриктивну праксу регистрације географских ознака као жигова. Такође, европска Уредба 510/2006 на специфичан начин регулише питање везе између жигова и географских ознака. Полазећи од свега тога и имајући у виду значај и актуелност предложене теме у свету, настала је потреба да се пружи целовита и заокружена слика о овој врло специфичној теми.

Прва вредност докторске дисертације мр Соње Спасојевић је обнављање истраживачког рада на тему колизије географских ознака и жигова, и као таква представља природни наставак истраживања која су у српској теорији Права интелектуалне својине започета пре више од петнаест година. Вредност дисертације је и у томе што је мр Соња Спасојевић на основу детаљне и свеобухватне анализе стране теорије и судске праксе дошла до релевантних научних резултата. Ови резултати ће допринети да Завод за интелектуалну својину и надлежни домаћи судови усвоје рестриктивну праксу регистрације географских ознака као жигова, и да се посебно у ситуацији када због неиспуњености законских услова није могуће регистровати географску ознаку, определе за регистрацију колективног жига. Колективни жигови који за предмет имају географске ознаке могу битно утицати на развој географског подручја и земље у целини. Упркос до сада малог степена коришћења колективних жигова којима су заштићене географске ознаке, сматра се да ће колективни жигови у блиској будућности бити од велике важности за мање развијене и земље у развоју, у које спада и наша земља. Наиме, једна од специфичности овог права је да колективни жиг не може бити предмет преноса права, уговора о лиценци или залоге. На тај начин, све користи настале ефикасним коришћењем колективног жига остају у подручју где је основано удружење које је носилац права, односно где његови чланови раде.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Комисија сматра да докторска дисертација „Колизија географских ознака и жигова“ кандидата мр Соње Спасојевић представља резултат оригиналног научног рада у области Права интелектуалне својине.

Дисертација је резултат самосталног рада кандидата која аргументовано, систематично и критички изводи закључке о проблемима који су предмет истраживања. Докторска дисертација садржи све потребне елементе оригиналног, квалитетног, научног и стручног истраживачког рада. У складу са јасно

дефинисаном темом и циљевима истраживања, а следећи научно засноване методолошке поступке, кандидат аналитички приступа предмету истраживања, свеобухватно га сагледава и доноси утемељене закључке.

Кандидат је проучила и користила обимну и правилно одабрану, релевантну инострану и, мањим делом, оскудну домаћу литературу и судску праксу из области која је предмет истраживања. Избор литературе и судске праксе је примерен задатом циљу истраживања, што је кандидату омогућило да изврши квалитетну анализу и дође до научно ваљаних закључака.

Кандидат мр Соња Спасојевић је показала неопходну умешност, критичност и способност за самостални научни рад, притом бавећи се темом која захтева познавање не само домаћег, него и више страних националних и наднационалних система заштите жигова и ознака географског порекла, а која је до сада била предмет истраживања само у једном одељку монографског рада „Дескриптивне ознаке у праву о жиговима“ проф. др Божина Влашковића.

3. Преглед остварених резултата кандидата у научној области

Мр Соња Спасојевић је у свом досадашњем научном раду објавила више радова, а посебну пажњу заслужују следећи радови:

1. СПАСОЈЕВИЋ, Соња, Генерични називи и заштита ознака географског порекла (случај „Parmesan“), *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 2012, бр. LX/2012, стр. 181-190,

Предмет овог рада је заштита ознака географског порекла у праву Европске уније и Светске трговинске организације. У раду је анализиран проблем заштите ознака географског порекла које се у појединим државама чланицама ЕУ сматрају генеричним ознакама.

У праву Европске уније ознаке географског порекла штите се на основу Уредбе бр. 510/2006. Важећа Уредба прави јасну разлику између географских ознака и имена порекла. Веза између локалитета и карактеристика производа израженија је код имена порекла. Не могу се, међутим, регистровати називи који су постали генерични. Под генеричним називом подразумева се назив који, додуше, садржи податак о географском пореклу робе, али је током времена изгубио првобитно значење и постао општи назив за одређену врсту производа. Другим речима, произвођачи из области на коју генерична ознака указује немају више монопол у њеном коришћењу. Генеричну ознаку може користити произвођач из било које области за обележавање одређене врсте производа.

Да ли је један назив постао генеричан утврђује се не само према стању у држави из које назив потиче, него и областима у којима се производ користи. При том се узимају у обзир релевантни национални и комунитарни прописи. Да је питање претварања ознаке географског порекла у генеричну ознаку сложено правно питање показао је спор око заштите ознаке „Feta“. После више од десет година колико је трајао овај спор, Европски суд правде је на крају донео одлуку да је назив „Feta“ име порекла за врсту белог сира који се по посебним методама производи у континенталној Грчкој. Назив „Feta“ није, дакле, постао генеричан.

Аутор у раду наглашава да је питање претварања ознаке географског порекла у генеричну ознаку остало актуелно и после пресуде поводом спора око ознаке „Feta“. Одлука Европског суда правде поводом спора око назива „Parmesan“ показује да ово питање може имати не само економске, него и политичке последице. Наиме, на захтев Италије Европска комисија је 1996. године регистровала назив „Parmigiano Reggiano“ као име порекла за врсту белог сира произведеног у италијанским областима Парме, Модене, Падове, Ређо Емилије и Болоње. У међувремену, у неким државама попут Немачке, Француске, Холандије, Аустрије, Данске и САД-а појавио се у продаји сир под ознаком „Parmesan“. То је и био разлог за настанак спора око питања да ли је ознака „Parmesan“ генерична ознака или превод заштићеног имена порекла „Parmigiano Reggiano“. Ако је ознака „Parmesan“ генерична ознака, тј. уобичајено име за рендани сир или тврди сир намењен за рендање, онда ову ознаку може користити сваки произвођач који такав сир производи или га ставља у промет. У супротном, то не би било могуће. Важна напомена је да сир који се произведе ван Италије не прави се по традиционалном, већ у поступку индустријске производње, уз додавање адитива. Сточна храна је лошијег квалитета, а процес сазревања краћи. Трошкови производње су нижи, али се и поред тога, сир продаје по врло високој цени.

Спор је доспео до Европског суда правде који је крајем фебруара 2008. године донео пресуду у којој је констатовао да, имајући у виду оптичку и фонетичку сличност спорних ознака и њихових производа, ознака „Parmesan“ представља недозвољено позивање на заштићену ознаку „Parmigiano Reggiano“ у смислу чл. 13, ст. 1(б) Уредбе бр. 2081/92. Питање да ли је ознака „Parmesan“ превод појма „Parmigiano Reggiano“ при том не игра никакву улогу. Немачка, дакле, није успела да пред Европским судом правде докаже да је ознака „Parmesan“ постала генерична ознака. Другим речима, под ознаком „Parmesan“ сме да се производи и ставља у промет на тржиште ЕУ само тврди сир који се према традиционалном поступку производи у италијанским покрајинама Парма, Модена, Болоња, Ређо Емилија и Падова.

На основу свеобухватне анализе аутор закључује да је случај „Parmesan“ показао да ЕУ одговарајућим правним механизмима обезбеђује да државе чланице поштују одлуке Комисије и Европског суда правде. Да би се заштитила од поступака ваневропских држава, које не поштују географске ознаке заштићене у европским државама сматрајући их генеричним ознакама, ЕУ је са тим државама почела да закључује билатералне споразуме о узајамној заштити имена порекла. Најлошији резултати у преговорима за закључење ових споразума постигнути су са САД. И поред тога, ЕУ не одустаје да путем билатералних споразума обезбеди већи степен заштите за своје ознаке географског порекла у односу на ваневропске државе, нудећи заузврат лакши приступ свом огромном тржишту.

2. СПАСОЈЕВИЋ, Соња, Економски значај географских ознака порекла и типични облици њихове злоупотребе. У: Влашковић, Божин (ур.). *Правне и инфраструктурне основе за развој економије засноване на знању*, Крагујевац, Правни факултет, 2012, стр. 315-326. [COBISS.SR-ID [193258508](#)]

У овом раду аутор указује на економски значај географских ознака порекла, као и на најчешће облике повреде, тј. њихове злоупотребе. Географско порекло

појединих производа побуђује код потрошача одређене представе о њиховом квалитету (нпр. хомољски мед, пиротски ћилим, старопланински качкаваљ). Другим речима, производ са географским пореклом потрошачи доживљавају као производ посебних квалитета, које други производи те врсте не поседују. У том смислу географска ознака порекла представља значајно маркетиншко средство које свом кориснику гарантује предност у односу на конкуренте који производе и продају исту врсту производа, а који немају такву ознаку. Осим тога, ове ознаке значајно подстичу економски развој једне државе. Осим тога што обезбеђује вишу цену на тржишту, производ са географским пореклом доприноси руралном и туристичком развоју, спречава миграцију сеоског становништва и генерално афирмише државу у целини.

Због економског значаја и репутације коју уживају међу потрошачким круговима, производи са географским пореклом се врло често кривотворе. У раду аутор истиче да се повреда, тј. злоупотреба географских ознака порекла врши се у форми потпуне узурпације (имитирања), када неовлашћени корисник употребљава географску ознаку порекла таква каква јесте за своје производе, који воде порекло из неке друге области, а не из оне на коју ознака указује (на пример „футошки купус“ за купус из Лесковца, „хомољски мед“ за мед из Шумадије, „сремски кулен“ за кулен из Баната). Ову врсту злоупотребе је најтеже открити, пошто се географска ознака порекла неовлашћено користи потпуно у истој форми у којој је регистрована, тако да ствара утисак да је реч о оригиналној роби.

Посебну пажњу у раду аутор скреће на чешћи облик злоупотребе географских ознака порекла који се врши путем позивања на оригиналну ознаку помоћу делокализирајућих додатака или путем примене оригиналне ознаке уз додатак о правом пореклу робе (на пример: пршута према ужичком рецепту, *Bermet - made in USA*, качкаваљ према пиротском начину). Овај облик злоупотребе је далеко опаснији пошто се врши у субтилној форми и географске ознаке погађа на њихово најосетљивије место. Наиме, циљ овог облика задирања је репутација, као основна привредна вредност коју уживају географске ознаке порекла. Осим тога, на овај начин се појачава и наглашава природна слабост географских ознака порекла, наиме њихова близина генеричним ознакама. Позивање на географску ознаку не ствара утисак да је реч о оригиналној роби. Наиме, разлика између оригиналне робе и оне која представља њено подражавање је препознатљива. Произвођач ван области на коју географска ознака указује користи исту за своје производе са циљем да искористи репутацију и снагу разликовања коју та ознака ужива код потрошача. Другим речима, у основи сваке имитације географске ознаке јесте покушај да се укаже на квалитет и нарочите особине оригиналне робе и да се исте пренесу на имитат.

Пиратерија географских ознака порекла нагони, пак, произвођаче из области на коју ознака указује да нешто предузму, да спрече да се производ са другог подручја продаје под том ознаком и да се сачува препознатљиви квалитет њихових производа. Најважнији корак у том смислу, по мишљењу аутора, је њихова домаћа и међународна регистрација, као и јака правна заштита. Само тако може успешно да се спречи да се на западно тржиште продаје малина из Пољске као малина из Србије, односно продаја пет врста лажног футошког купуса у Шведској, знатно јевтинијег и лошијег квалитета у односу на прави футошки купус. У том смислу

значајна је финансијска и свака друга помоћ државе у одабиру производа са географским пореклом као великим привредним потенцијалом, спровођењу њихове заштите, производњи и пласману на пробирљивом светском тржишту. Наиме, као својеврсна реклама географска ознака представља огроман потенцијал за привреду једне земље.

3. СПАСОЈЕВИЋ, Соња, Међународна судска надлежност у споровима због повреде Права интелектуалне својине на интернету, *Право и њиврега*, бр. 4-6, 2013, стр. 779-790. [COBISS.SR-ID101774343] **M51**

Полазећи од чињенице да интернет као једно од највећих достигнућа савремене информационе технологије не познаје политичке, односно територијалне границе, аутор у овом раду истиче да правни конфликти у вези са *on-line* продајом и рекламом отварају питање међународне надлежности суда за случај повреде права у вези са том продајом, односно рекламом. Понуда и реклама на интернету су у начелу доступни свуда у свету. С тим у вези, поставља се питање да ли је доступност сајта у једној држави довољан разлог за надлежност суда у овој држави у случају повреде права на интернету и примену релевантних националних прописа. Јер у том случају, понудилац, односно рекламер би начелно могао да рачуна на тужбу у свим државама и нарочито би морао да води рачуна о националним прописима о заштити потрошача.

У вези са проблематиком, тј. питањем на које аутор скреће пажњу у раду Европски суд правде је 19. априла 2012. године донео пресуду у предмету C-523/10 у којој је одлучио о међународној надлежности суда у случају закупа, односно регистрације кључне речи која је идентична туђем жигу на познатом интернет претраживачу *Google*. Суд је при том протумачио чл. 5, тачка 3 Уредбе 44/2001 тако да је у спору о повреди националног жига, која се наводно врши коришћењем кључне речи која је идентична жигу на претраживачу сајта чији се национални домен (*Top-Level-Domen*) разликује од домена државе важења права, надлежан како суд државе у којој је жиг регистрован, тако и суд државе у којој је тужено предузеће основано, тј. на чијој територији тужени рекламер обавља своју пословну делатност.

После детаљне анализе пресуде, аутор у раду указује на њене недостатке. Наиме, последица глобалног карактера интернета је немогућност да се радње предузете на интернету ограниче само на национално подручје једне или више одређених држава. Имајући то у виду, као и принцип територијалности већине права интелектуалне својине, по мишљењу аутора, Европски суд правде је пропустио прилику да у предмету C-523/10 одреди критеријуме за одређивање међународне надлежности у споровима због повреде права интелектуалне својине на интернету. Без претходног прецизирања везе *on-line* радње повреде права са домаћом земљом, која је потребна за заснивање међународне надлежности суда, Европски суд правде је донео одлуку о надлежности суда државе регистрације права. Осим тога, аутор скреће пажњу и на чињеницу да се пресуда једним делом не може применити на неформална права интелектуалне својине, у која спадају ауторско право и стицање жига на основу употребе, које познаје немачко право. На основу тога аутор закључује да ће Европски суд правде очигледно морати поново

да одлучује да ли је за међународну надлежност суда у споровима због повреде права интелектуалне својине на интернету потребна нарочита веза са земљом регистрације спорног права.

Аутор у раду скреће пажњу и на чињеницу да анализирана пресуда Европског суда правде отвара и питање примене меродавног права од стране аустријског Врховног суда. Наиме, према принципу земље заштите аустријско право жига се примењује само када се заштита тражи за домаћу земљу, тј. када је тужба усмерена против радње повреде која је предузета на територији Аустрије. Имајући у виду принцип земље заштите који лежи у основи чл. 8, ст. 1 Рим 2 Уредбе, остаје отворено питање да ли ће аустријски Врховни суд постављањем нових питања морати да покрене нови поступак претходног одлучивања пред Европским судом правде.

4. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата мр Соње Спасојевић под називом „**Колизија географских ознака и жигова**” у потпуности испуњава постављене захтеве у погледу обима и квалитета рада с обзиром на тему која је пријављена и одобрена. Користећи адекватне методе и поступке анализе, кандидат је извршила правилан избор, дефинисање и систематизацију области и проблема истраживања. Јасно је одређен предмет, циљеви и хипотезе научног истраживања, што је резултирало кохерентним садржајем и структуром предложене докторске дисертације. Сви делови докторске дисертације су логично и адекватно укомпоновани у повезану целину, са прецизним и јасно изведеним закључцима.

5. Приказ структуре и садржаја израђене докторске дисертације

Докторска дисертација кандидата мр Соње Спасојевић, под насловом „**Колизија географских ознака и жигова**”, написана је на 205 страна формата А4, стандардног проредка и величине слова, од чега је 195 страница текста и 6 страница коришћене литературе, са 79 библиографских јединица.

САДРЖАЈ

Увод

Глава I

1. Појам, правна заштита и значај географских ознака

1.1. Појам, терминологија и подела географских ознака

1.2. Правна заштита географских ознака (међународни извори и поједина национална законодавства)

- 1.3. Функције географских ознака
  - 1.3.1. Функција разликовања
  - 1.3.2. Функција означавања порекла
  - 1.3.3. Гарантна функција
  - 1.3.4. Рекламна и функција комуникације
- 1.4. Узрочна веза између одређених квалитативних својстава робе или услуге и географског локалитета са којег роба потиче
- 1.5. Привредни значај географских ознака
- 1.6. Појам жига у међународном, комунитарном и домаћем праву жига
  - 1.6.1. Међународно право жига
  - 1.6.2. Комунитарно право жига
  - 1.6.3. Домаће право жига

Глава II

2. Географска ознака као сметња за регистрацију жига

- 2.1. Веза географских ознака и жигова у поступку регистрације
  - 2.1.1. Одсуство снаге разликовања као сметња за регистрацију жига
- 2.2. Географске ознаке као жигови за означавање производа који не потичу из тог географског подручја
  - 2.2.1. Потреба да ознака остане слободна у промету
  - 2.2.2. Потреба за слободном употребом географске ознаке
(„*Chiemsee*“ пресуда Европског суда правде
  - 2.2.3. Изазивање забуне у промету у погледу географског порекла робе
  - 2.2.4. Стране речи и забуна у погледу географског порекла робе
- 2.3. Географске ознаке као жигови за означавање производа који потичу из тог географског подручја
- 2.4. Наметање знака у промету као жиг
- 2.5. Веза географских ознака и колективних жигова у поступку регистрације
- 2.6. Жиг као сметња за регистрацију географске ознаке

Глава III

3. Веза жигова и географских ознака у смислу Уредбе 510/2006

- 3.1. Историјски развој чл. 14 Уредбе 2081/923.
- 3.2. Веза између (не)заштићених географских ознака и жигова
- 3.3. Апсолутне сметње за регистрацију жига (чл. 14, ст. 1 Уредбе 510/2006)
  - 3.3.1. Погрешна примена регистроване географске ознаке
  - 3.3.2. Исцрпљење права на географску ознаку
  - 3.3.3. Присвајање, имитација и позивање на географску ознаку
  - 3.3.4. Податак о правом пореклу производа и употреба делокализирајућих података
  - 3.3.5. Додатна заштита од преваре
  - 3.3.6. Временски ограничена заштита поверења (чл. 13, ст. 3 Уредбе 510/2006

- 3.3.7. Временски ограничена коегзистенција географских ознака (чл. 13, ст. 4 Уредбе 510/2006)
- 3.4. Коегзистенција колидирајућег старијег жига и млађе заштићене географске ознаке (чл. 14, ст. 2 Уредбе 510/2006)
  - 3.4.1. (Не)усклађеност Уредбе 2081/92, односно Уредбе 510/2006 са ТРИПС-ом
- 3.5. Старији жиг као сметња за регистрацију млађе географске ознаке
- 3.6. Веза Уредбе 510/2006 са националним правом за заштиту географских ознака и жигова
- 3.7. Случај „*Bayerisches Bier*“
- 3.8. Случај „*Cognac*“
- 3.9. Случај „*Budweiser*“

Глава IV

4. Колизiona решења у националним и наднационалним прописима

- 4.1. Појам, правна заштита и колизiona решења у немачком, француском и домаћем праву
  - 4.1.1. Немачко право
  - 4.1.2. Француско право
  - 4.1.3. Домаће право
- 4.2. Колизiona решења у међународним споразумима
  - 4.2.1. ТРИПС. Промена Уредбе 2081/92 и њена веза (усклађеност) са ТРИПС-ом
  - 4.2.2. Ширење заштите за географске ознаке - Доха декларација
  - 4.2.3. Лисабонски аранжман

Глава V

Ограничења жига

Закључак

Списак ознака географског порекла регистрованих у Заводу за интелектуалну својину

Извори и литература

Скраћенице

Поред увода и закључка, дисертација садржи пет глава.

У Уводу (стр. 1-7) је кандидат дефинисала предмет истраживања, циљеве и методе. У непосредној вези са предметом истраживања кандидат најпре указује да су се географске ознаке још од давнина користиле за обележавање робе или услуга. Као пример кандидат наводи вино са Самоса, мермер из Караре или са Пароса, статуе из Танагре, и указује да је првобитни систем обележавања робе био према њеном географском пореклу. У настојању да пронађу што прикладније форме за обележавање својих производа, произвођачи и данас користе географске ознаке. Ради разумевања предмета истраживања аутор указује да национални и наднационални прописи о жиговима омогућавају регистрацију великог броја

знакова. Међутим, поједине категорије знакова се не могу заштитити жигом. Законодавац је слободан да одреди који су то знаци. У том смислу, према домаћем Закону о жиговима велика група знакова који се не могу регистровати као жигови јесу дескриптивни знаци. Реч је о знацима који потрошачима пружају информацију о својствима производа, о његовим стварним вредностима и могућностима. Жигом се такође не може заштитити знак који, између осталог, означава географско порекло робе, односно који својим изгледом или садржајем може да створи забуну у промету у погледу географског порекла. После указивања на различиту правну природу између географских ознака и жигова, аутор поставља четири циља свог истраживања. Први циљ истраживања је да се укаже на привредни значај и јаку правну заштиту географских ознака. Други циљ је да се после анализе претпоставки под којима географска ознака не може да се региструје као жиг, и позивања на релевантну страну судску праксу почев од „*Chiemsee*“ пресуде Европског суда правде укаже на рестриктивну праксу регистрације географских ознака, као и на значај колективних жигова који за предмет имају географске ознаке. Трећи циљ истраживања је да се укаже на везу између (не)заштићених географских ознака и жигова у смислу чл. 3, ст. 4 и чл. 14 Уредбе 510/2006, нарочито имајући у виду да је под утицајем ових прописа наш законодавац по први пут у наше право заштите жигова и географских ознака формулисао услове под којима старији жиг представља сметњу за заштиту млађе географске ознаке, као и претпоставке за право даље употребе за жигове који су регистровани раније у односу на географску ознаку. Четврти циљ истраживања је да се са позивом на релевантну судску праксу укаже на обим заштите жига који за предмет има географску ознаку и границе заштите које су са тим у вези у европском праву жига постављене у корист географских ознака. У складу са предметом и одређеним циљевима, кандидат представља методе које је користила у истраживању. Реч је о нормативном, догматском, упоредноправном, историјскоправном и језичком методу.

Прва глава дисертације носи наслов *Појам, правна заштитиња и значај географских ознака* (стр. 8-40). У овој глави кандидат указује на различиту терминологију и обим заштите географских ознака у националним законима, европским уредбама и директивама и међународним споразумима, што за последицу има бројне дискусије на националном и међународном плану. На међународном плану, Париска конвенција и Мадридски споразум регулишу заштиту тзв. простих географских ознака. Оба споразума користе појам *indications of source*. Са друге стране, Лисабонски аранжман регулише заштиту ознака (имена) порекла (*appellations of origin*). ТРИПС једино користи појам географске ознаке (*geographical indications*). Што се тиче права ЕУ, Уредба 510/2006 користи појмове заштићене географске ознаке (*protected geographical indications*) и заштићене ознаке порекла (*protected designations of origin*). У нашем праву, јединственим појмом ознаке географског порекла обухваћене су две врсте ознака: имена порекла и географске ознаке. Именом порекла штити се географски назив земље, региона или локалитета који служи да означи производ који оданде потиче, чији су квалитет и посебна својства искључиво или битно условљена географском средином, која обухвата природне и људске факторе и чија се производња, прерада и припрема у целини одвијају на одређеном ограниченом подручју. Географска

ознака је ознака која идентификује одређену робу као робу пореклом са територије одређене земље, региона или локалитета са те територије, где се одређени квалитет, репутација или друге карактеристике суштински могу приписати њеном географском пореклу. Нејединствена терминологија, као и различити обим заштите ознака географског порекла у националним и наднационалним прописима утицао је да кандидат у раду користи појам „географска ознака“ за све географске појмове (заштићене и незаштићене). Изузетно, на местима где је то неопходно, а ради исправног разумевања чињеничног стања, кандидат је користила одговарајући термин (нпр. ознака или име порекла).

У овој глави кандидат је указала на поделу географских ознака на непосредне и посредне, просте и квалификоване, као и на праве и неправе географске ознаке. Кандидат је нарочито у оквиру поделе географских ознака на праве и неправе исцрпно објаснила фантастичне и генеричне ознаке, имајући у виду њихову нарочиту везу са темом рада. Наиме, фантастичне ознаке које садрже географске појмове, не указују на географско порекло робе, нити их учесници у промету схватају као такве. Ове ознаке се у пракси региструју као жигови, пошто учеснике у промету не варају о географском пореклу робе. Фантастичне ознаке спадају у распрострањене и најпознатије примере за примену географских појмова за обележавање производа, а које истовремено не указују на везу између робе и односне географске области. Најпознатији примери из праксе за фантастичне ознаке су: „*Triglav*“ за ципеле; „*Eskimo*“ за сладолед; „*Montblanc*“ за налив перо, „*Bernina*“ за шиваћу машину. Са друге стране, генеричне или описне ознаке које садрже географске појмове указују према схватању учесника у промету само на врсту или сорту производа или његове друге особине или обележја, а не његово географско порекло. У начелу, такву ознаку може да користи свако ко ставља у промет исту врсту робе. Генерична ознака као заједничко добро не може да се региструје као жиг. Другим речима, сваки производ, независно од преваре о географском пореклу, може бити обележен генеричном ознаком. Географска ознака може, дакле, да се развије у генеричну ознаку. Познати примери за то су: колоњска или келнска вода (*Eau de Cologne*) за парфем, *Camember*, *Pils*, *Edamer*, *Gouda*, *Emmentaler*, прашка шунка, руска салата, пергамент (врста материјала за писање који је добио назив по турском граду Пергаму), сатен (врста материјала који је добио назив по кинеском граду *Zaiton*). Исто тако, и генерична ознака може постати географска ознака. За ову врсту претварања потребно је да више од 50% учесника у промету генеричну ознаку (поново) схвата као податак о географском пореклу.

У оквиру прве главе кандидат је указала и на економски значај географских ознака. Географске ознаке представљају значајан фактор за развој многих привредних грана. Њихов економски значај долази до изражаја пре свега на домаћем тржишту. Ипак, ове ознаке данас значајно утичу и на пораст извоза једне земље. Побољшани услови транспорта и дистрибуције допринели су да се производи са географским пореклом пробију на тржишта многих земаља. Производи са географским пореклом имају на тај начин потенцијал да подстакну привредни развој једне земље, нарочито у области пољопривредног сектора. Већина ових производа спада у категорију вина, ракија и других пића, минералних вода, пољопривредних и прехранбених производа. Ипак, географске ознаке могу

имати нарочити привредни значај и за природне производе (камен, мермер, стакло), занатске (ћилим, опанак), индустријске и производе домаће радиности. Осим тога што обезбеђује вишу цену на тржишту, производ са географским пореклом доприноси руралном и туристичком развоју, спречава миграцију сеоског становништва и генерално афирмише државу у целини.

Друга глава под називом *Географска ознака као смејња за регистрацију жића* (стр. 41–96) је најобимнији део дисертације у коме су изложени најзначајнији истраживачки резултати. Пред судску праксу рано се поставило питање регистрације географских ознака као жигова, укључујући и специфичне проблеме који су изазвани на овај начин. За ускраћивање регистрације географских ознака као жигова, пракса се позива на неколико општих основа који су предвиђени законима, односно наднационалним прописима. На тај начин ови општи основи су ближе расветљени и конкретизовани у вези са специфичним проблемима који се јављају у контексту регистрације географских ознака као жигова.

Географске ознаке не могу да се региструју као индивидуални жигови по три основа: недистинктивност ознаке, односно одсуство снаге разликовања, потреба да ознака остане слободна у промету и изазивање заблуде у погледу географског порекла производа. При том, питање регистрације географских ознака као жигова може се посматрати у две различите ситуације. У првој ситуацији реч је о регистрацији географских ознака као жигова за производе који не потичу из дотичног географског подручја, док је у другој реч о регистрацији географских ознака за производе који баш потичу из дотичног географског подручја. У том смислу, аутор је најпре анализирала одсуство снаге разликовања као сметњу за регистрацију жига. За ускраћивање регистрације овде је без значаја да ли знак потиче из области на коју пријављени знак указује. У односу на одсуство снаге разликовања као сметње за регистрацију, аутор је, позивајући се на релевантну страну судску праксу, указала да уобичајено не могу да се региструју позната географска имена. Промет њих у начелу не сматра као упућивање на порекло производа из неког привредног субјекта, него у њима једино види навод о месном пореклу робе. Са друге стране, по правилу, могу се регистровати само ознаке које садрже име места, ако их промет не схвата као навод о пореклу робе, него као фантастични знак. То је најчешће случај онда када ознака места, као таква, није препознатљива у промету или када ознака места, која је по себи позната, за промет не указује ни на какву везу са производњом или продајом робе, било због особености места или робе која је обележена на тај начин.

У наставку друге главе, аутор је анализирала друга два основа (потреба да ознака остане слободна у промету и изазивање заблуде у погледу географског порекла производа) због којих се ускраћује регистрација географских ознака као жигова, најпре за означавање производа који не потичу с тог географског подручја, а потом за означавање производа који потичу с тог географског подручја. Аутор је најпре, позивајући се на релевантне националне и наднационалне прописе указала на то да се дескриптивне ознаке не могу регистровати као жигови, и објаснила разлоге због којих дескриптивне ознаке нису подесне да индивидуализују робу према њеном пореклу. Међутим, имајући у виду да се регистрација жига ускраћује и онда када је утврђена дистинктивност ознаке, али истовремено и потреба да ознака остане слободна у промету, аутор је исцрпно анализирао институт „потреба

да ознака остане слободна у промету“. Ово нарочито имајући у виду да је у немачкој судској пракси најпре важила начелна претпоставка потребе за слободном употребом на географским ознакама. За то је био довољан „могући, не ван сваке вероватноће будући развој привредних веза“. Овај став нарочито је дошао до изражаја у пресудама „Nola“ и „Samos“ немачког Савезног суда. Међутим, осамдесетих година прошлог века, почев од „Capri-Sonne“ одлуке Савезног суда, пракса регистрације географских ознака као жигова постаје далеко либералнија. Наиме, чиста могућност будућег развоја није се више сматрала довољном за одређивање потребе за слободном употребом географске ознаке. Напротив, неопходно је било да у тренутку одлучивања постоје сигурни показатељи потребе за слободном употребом на конкретном географском знаку који је пријављен за регистрацију као жиг. За ускраћивање регистрације географске ознаке као жиг неопходно је било да односно место неспорно, тј. озбиљно долази у обзир као географски податак за пријављене производе или нарочито због његове величине, односно привредног значаја би могло доћи у обзир у будућности. Практика је на тај начин поставила строге захтеве за утврђивање потребе за слободном употребом на географским ознакама. Тачније речено, у пракси се није правила разлика између актуелне и будуће потребе за слободном употребом. То је имало за последицу регистрацију као жиг имена и релативно већих и значајнијих места. Довољна је била потврда или чиста тврдња странке да у односној географској области не постоји погон за производњу пријављене робе, нити да се у најближој будућности очекује његово отварање.

Либералну праксу регистрације географских ознака као жигова немачка пракса је напустила и вратила се на своју ранију рестриктивну праксу после „Chiemsee“ пресуде Европског суда правде. На основу детаљне и исцрпне анализе ове пресуде, аутор посебно скреће пажњу на став да се приликом испитивања подесности за заштиту географске ознаке као жиг морају узети у обзир не само актуелне прилике. Напротив, неопходно је расправити могућност, тј. утврдити да ли се у будућности очекује примена пријављене географске ознаке, тако да пријављена ознака може да послужи за обележавање географског порекла робе. На основу тога, аутор закључује да је начелна претпоставка негирања постојања потребе за слободном употребом, карактеристична за ранију немачку праксу, која је само изузетно побијана у случају постојања сигурних садашњих показатеља, промењена у корист не само садашњих околности. Напротив, мора се узети у обзир и могући, не ван сваке вероватноће будући привредни развој, на основу којег се вероватно може очекивати описна примена пријављеног знака.

У оквиру ове главе аутор је анализирао и забуну у погледу географског порекла робе као сметњу за регистрацију жига. У том смислу аутор истиче да се жигом се не може заштитити и знак који својим изгледом или садржајем може да створи забуну у промету и да доведе у заблуду учеснике у промету у погледу географског порекла робе, односно услуга. Жиг је подесан да изазове забуну у промету у вези са географским пореклом робе ако су кумулативно испуњена два услова. Први услов је садржинска неисправност жига, која постоји када роба означена географском ознаком не потиче из дотичног географског подручја, при чему промет познаје географску ознаку и разуме као такву, тј. у вези са робом која је њоме означена схвата је као указивање на порекло. Други услов је да садржинска

нетачност жига узрокује опасност забуне промета о географском пореклу робе. За забуну о којој је реч није неопходно да потрошачки кругови са местом на које ознака указује везују посебне појмове о квалитету и вредности тамошњих производа. Опасност забуне постоји онда када су нетачне представе, које су у промету изазване у погледу географског порекла робе, на било који начин подесне да утичу на купца да се определи баш за куповину тако означених производа. Географску ознаку учесници у промету не схватају као такву ако је непозната, услед чега се разуме као фантастична реч. Знак који садржи такву географску ознаку подесан је за заштиту као жиг, чак и када тако означена роба не потиче из дотичног географског подручја.

Регистрација географске ознаке као жига у корист лица које послује на тој територији се не може ускратити по основу изазивања забуне у промету у погледу географског порекла робе. Са друге стране, снага разликовања пријављеног знака се не може оспорити ако релативно мали број учесника у промету препознаје географску ознаку као такву, а велика већина сматра да је у питању фантастична ознака. Међутим, и када највећи део промета знак сматра дистинктивним, тј. подобним да укаже на порекло производа из неког извора, регистрација се може ускратити ако се установи потреба да знак остане у слободном коришћењу учесника у промету.

У оквиру ове главе од великог значаја је и део посвећен питању регистрације географске ознаке као жига за производе који потичу из географског подручја на које ознака указује. С тим у вези аутор истиче да се у страниј пракси веома ретко, само под посебним условима, дозвољава регистрација географске ознаке као жига у корист појединца који послује на дотичном подручју. Наиме, право других лица са исте територије да користе исту или сличну ознаку за обележавање географског порекла својих производа не може бити ускраћено регистрацијом у корист само једног појединца са тог подручја. Имајући у виду начела која је Европски суд правде изрекао у „*Chiemsee*“ пресуди, мора се истражити будућа потреба лица са територије на коју географска ознака указује да се служе истом или сличном знаком за обележавање географског порекла својих производа.

Трећа глава (97-142) је посвећена питањима везе жигова и географских ознака у смислу Уредбе 510/2006 (раније Уредба 2081/92). Веза између географских ознака, регистрованих на основу Уредбе 510/2006, и пријављених (још увек нерегистрованих жигова) регулисана је у чл. 14, ст. 1 Уредбе. У том смислу, захтев за регистрацију жига, који испуњава чињенична стања набројана у чл. 13 Уредбе и који се односи на исту врсту производа као и географска ознака регистрована према овој Уредби, се одбија, под условом да је захтев за регистрацију жига поднет после подношења захтева за регистрацију географске ознаке код Европске комисије. Уколико су испуњене претпоставке из чл. 14, ст. 1 Уредбе, онда постоји апсолутна сметња за регистрацију како националног, тако и комунитарног жига. Жигови, који су упркос постојању ове сметње регистровани, се гасе. Имајући у виду да чл. 14, ст. 1 Уредбе 510/2006 има самостално дејство, упркос прописивању апсолутних сметњи за регистрацију жига у чл. 7, ст. 1 (ц) Уредбе 40/94, као и у националним законима о жиговима, аутор исцрпно анализира чињенична стања набројана у чл. 13 исте Уредбе.

У оквиру ове главе аутор анализира и претпоставке под којима се ограничава заштита географских ознака у односу на старије жигове стечене у доброј вери. Тако, према чл. 14, ст. 2 Уредбе 510/2006 старији жиг пријављен, регистрован или стечен употребом у доброј вери у ЕУ пре тренутка заштите географске ознаке у земљи порекла или пре 1. јануара 1996. године, може и даље да се користи и поред регистрације заменљиве географске ознаке, осим ако постоје разлози за неважност, односно престанак жига у смислу Директиве 89/104, односно Уредбе 40/94. Старији жиг у овом случају није сметња за регистрацију млађе географске ознаке. Ипак, у односу на старији жиг не може се више доказивати да се његовим коришћењем испуњава неко од чињеничних стања повреде заштићене географске ознаке из чл. 13 Уредбе 510/2006. Са друге стране, титулар жига не може да врши овлашћења која чине садржину његовог права у односу на овлашћене кориснике заштићене географске ознаке. Другим речима, титулар жига мора да толерише коришћење жига од стране сваког овлашћеног корисника заштићене географске ознаке, јер жиг не делује у том конкретном случају. Ипак, титулар жига се и даље може супротстављати сваком трећем неовлашћеном лицу које вређа његово право.

На крају овог поглавља аутор истиче да старији жиг само изузетно представља сметњу за регистрацију млађе географске ознаке коју жиг садржи. Уредба 510/2006 у чл. 3, ст. 4 прописује да је регистрација географске ознаке забрањена ако је, с обзиром на репутацију коју жиг ужива, његову познатост и трајање примене, подесна да превари учеснике у промету о стварном идентитету производа. У том смислу, аутор примећује да је за ускраћивање регистрације млађе географске ознаке потребно више од познатости старијег жига. Другим речима, Уредба 510/2006 у чл. 3, ст. 4 регулише везу између старијег, у најширем смислу речи познатог жига, и млађе географске ознаке коју жиг садржи.

У четвртој глави (143-169) су представљена колизиона решења у појединим националним и наднационалним прописима. На основу анализе ових прописа, аутор закључује да заштита географских ознака на националном и наднационалном плану није уједначена. Тако, постоје различити модели заштите географских ознака: посредна заштита преко општих правила права нелојалне конкуренције, права заштите потрошача и животних намирница, заштита у оквиру права жига, као и *sui-generis* систем заштите, на основу специјалних закона о заштити географских ознака. У појединим државама кумулативно се примењује више система заштите. Осим тога, различити модели заштите се примењују за различите производе (посебна правила нарочито важе за вина и алкохолна пића).

Владајући облик заштите географских ознака је на основу правила права нелојалне конкуренције и заступљен је у немачком праву. Право на географску ознаку се у оквиру овог модела заштите не признаје као субјективно право. Напротив, само се обезбеђује посредна заштита преко забране преварне употребе знакова. Конкретно, лице које своју робу или услугу обележи називом географског локалитета са којег роба, заправо, не потиче, чини дело нелојалне конкуренције. У оквиру овог модела заштите схватање промета је одлучујући фактор за одређивање подесности за заштиту и обима заштите. Колизија жигова и географских ознака у немачком праву решава се према принципу првенства (*prior tempore potior jure*). Други облик заштите географских ознака је тзв. *sui-generis* систем заштите, који се

врши путем специјалних закона и поступка регистрације. Овај систем се најпре развио у Француској и првенствено има за циљ заштиту ознака (имена) порекла. Заштита географских ознака у оквиру овог система се заснива на административном испитивању испуњености услова за заштиту и упису у одговарајући регистар. Карактеристике овог система заштите су прецизно одређивање граница региона чији се назив штити, детаљно одређивање стандарда квалитета и начина производње, утврђивање порекла сировина као и контрола усклађености производа са спецификацијом (елаборатом). Овај систем заштите, поред Француске, заступљен је и у другим земљама, пре свега у Италији, Португалији, Шпанији, Кини, Индији. Такође је карактеристичан и за европску заштиту географских ознака на основу Уредбе 510/2006, као и у нашем праву.

На основу анализе домаћих прописа, аутор закључује да су правна заштита ознака географског порекла и колизиона решења у нашем праву у великој мери усклађена са релевантним европским прописима, пре свега са Уредбом 40/94 и Уредбом 510/2006. Ипак, аутор скреће пажњу да питање везе између регистрованих географских ознака или имена порекла није потпуно решено актуелном Уредбом 510/2006. У том смислу ова Уредба могла би да отвори нова питања и дискусије. Покушај да се у овој области постигне потпуна сагласност са ТРИПС-ом, очигледно није постигнут. Ове закључке аутор изводи на основу чиенице да старији жиг стечен у доброј вери није увек сметња за регистрацију млађе заменљиве географске ознаке или имена порекла. Потребно је и да кумулативно буду испуњени услови из чл. 3, ст. 4 Уредбе 510/2006, што је случај само код познатих комунитарних жигова. Усклађеност Уредбе бр. 510/2006 са ТРИПС-ом нарочито се доводи у питање у ситуацији када титулар старијег жига који је стечен у доброј вери не испуњава услове из чл. 3, ст. 4, нити има право даље употребе у смислу чл. 14, ст. 2 Уредбе бр. 510/2006. Осим тога, за разлику од раније Уредбе бр. 2081/92, ново решење у чл. 14, ст. 2 Уредбе бр. 510/2006 доводи у питање право даље употребе за старије жигове стечене у доброј вери, нарочито ако су стечени после 1. јануара 1996. године.

У последњој петој (170-177) глави аутор је указала на случајеве у којима титулар жига мора да толерише коришћење заштићене ознаке од стране трећег лица. Реч је о ограничењима жига која познају већина националних и наднационалних прописа. У том смислу, наш Закон о жиговима прописује да носилац жига не може да забрани другом лицу да у складу са добрим пословним обичајима користи у привредном промету, између осталог, назначење географског порекла робе, односно услуга.

У оквиру ове главе аутор најпре истиче да према ранијим страним прописима, укључујући и наше прописе, употреба дескриптивних ознака је била дозвољена конкурентима титулара жига под условом да није имала за сврху обележавања производа с обзиром на порекло. Другим речима, употреба дескриптивних података која није одговарала њиховој основној природи, већ је вршена у циљу указивања на производно порекло робе, била је у искључивој надлежности титулара жига. Међутим, на основу анализе релевантне судске праксе, пре свега „*Kerry Spring*“ пресуде Европског суда правде, аутор истиче да данас већина националних законодавстава, укључујући и наш Закон о жиговима, напушта појам „употреба у функцији жига“ приликом формулисања ограничења

жига у корист норме конкурентско-правне природе. У том смислу дозвољено је коришћење знака који је идентичан или сличан жигу, а који се користи за означавање својстава или обележја робе, посебно њене врсте, квалитета, количине, намене, вредности, географског порекла, времена производње, уколико коришћење није противно добрим пословним обичајима.

Појам „употреба у циљу обележавања порекла производа“ у оквиру ограничења жига замењен је комплексним и несигурним критеријумом „добри пословни обичаји“. На тај начин је сужено право титулара жига на подручју коришћења дескриптивних ознака у односу на раније стање. То показује пракса Европског суда правде исказана у „*Kerry Spring*“ пресуди.

У закључним разматрањима (стр. 178-192), на основу свеобухватног и темељног проучавања, мр Соња Спасојевић је сумирала, синтетизовала и истакла најважније ставове који се односе на истраживање у целини.

6. Научни резултати докторске дисертације

На основу свеобухватне и детаљне анализе предмета, следећи циљеве и методе постављене на почетку истраживања, кандидат мр Соња Спасојевић је у својој докторској дисертацији дошла до следећих за Право интелектуалне својине, праксу Завода за интелектуалну својину и домаћих судова релевантних резултата:

- Нарочита веза са одређеним географским подручјем, и високи захтеви у погледу квалитета, нарочито особина или гласа робе пореклом из области на коју ознака указује, географске ознаке од почетка квалификују као ексклузивну, лимитирану групу индустријске својине. Географске ознаке су заправо више од категорије индустријске својине. Оне су израз културног идентитета једне земље или региона. За потрошаче, који су у циљу квалитетнијег живота заинтересовани за квалитетне и вредне производе из одређеног региона и који у том смислу све више цене традиционалне процесе производње, географске ознаке постају неизбежно средство обележавања производа. За произвођаче, чија традиционална производња је скупља у односу на масовну, географске ознаке представљају егзистенцијалну основу. У глобалном свету, који, између осталог, карактеришу свуда присутни супермаркети, географске ознаке су неопходне за разликовање и опстанак традиционалних производа са посебним квалитетом. Ове циљеве жигови не могу далекосежно да испуне. Јака правна заштита географских ознака је логична, будући да је предмет заштите јавно добро, тј. назив географског локалитета.

- Имајући у виду економски значај производа са географским пореклом, у свету, пре свега у европским земљама, јавила се потреба за јаком заштитом географских ознака. У прилог јакој заштити говори „*Chiemsee*“ пресуда Европског суда правде, у којој је широко тумачена потреба за слободном употребом географских ознака, што за последицу има рестриктивни приступ регистрацији, тј. мањи број географских ознака које се могу регистровати као жигови. Ова пресуда извршила је велики утицај на данашњу судску праксу регистрације географских ознака као жигова, имајући у виду да су њена начела примењена директно у великом броју судских одлука. „*Chiemsee*“ пресуда Европског суда правде представља, дакле, прекрет у тумачењу потребе за слободном употребом

географских ознака, тј. враћање на првобитну немачку рестриктивну праксу регистрације.

Упркос до сада малог степена коришћења колективних жигова којима су заштићене географске ознаке, сматра се да ће колективни жигови у блиској будућности бити од велике важности за мање развијене и земље у развоју, у које спада и наша земља. Једна од специфичности овог права је да колективни жиг не може бити предмет преноса права, уговора о лиценци или залогу. На тај начин, све користи настале ефикасним коришћењем колективног жига остају у подручју где је основано удружење које је носилац права, односно где његови чланови раде. Друга специфичност овог права која се односи на поступак регистрације, а чији значај долази до изражаја у функционисању овог права јесте постојање општег акта о колективном жигу. Општим актом се често прописује да сировине које се користе у производњи неког производа, финални производ или производња морају да буду са одређеног географског подручја, које утиче на квалитет производа. Ово је битан аргумент у прилог заштити географских ознака колективним жигом, посебно у ситуацији када због неиспуњености законских услова није могуће регистровати ознаку географског порекла. Осим тога, поступак регистрације колективних жигова је једноставнији и економичнији. Колективни жигови који за предмет имају географске ознаке могу, дакле, битно утицати на развој географског подручја и земље у целини.

- Уредба 510/2006 обезбеђује високу заштиту ознака географског порекла. У прилог томе говори, између осталог, и чл. 14, ст. 1 Уредбе који регулише питање везе између географских ознака, регистрованих на основу ове Уредбе, и пријављених (још увек нерегистрованих жигова). Овај пропис има самостално дејство упркос прописивању апсолутних сметњи за регистрацију жига у чл. 7, ст. 1 (ц) Уредбе 40/94, као и у националним законима о жиговима. Из разлога правне сигурности Уредба у чл. 3, ст. 4 регулише услове под којима старији жиг представља сметњу за регистрацију географске ознаке. Овај пропис је директно утицао да се наш законодавац определи за исто решење. Наиме, Закон о ознакама географског порекла у чл. 8, ст. 1, тачка 4 по први пут у нашем праву предвиђа да се ознаком географског порекла не може заштитити назив који је истоветан или битно сличан раније регистрованом жигу, уколико с обзиром на репутацију, познатост и дужину употребе тог жига постоји могућност настанка забуне код потрошача у погледу произвођачког порекла производа. Уредба 510/2006 у чл. 14, ст. 2 ограничава заштиту географских ознака у односу на старије жигове стечене у доброј вери. У смислу овог прописа, старији жиг пријављен, регистрован или стечен употребом у доброј вери у ЕУ пре тренутка заштите географске ознаке у земљи порекла или пре 1. јануара 1996. године, може и даље да се користи и поред регистрације заменљиве географске ознаке, осим ако постоје разлози за неважност, односно престанак жига у смислу Директиве 89/104, односно Уредбе 40/94.

Питање везе између жигова и географских ознака регистрованих није потпуно решено актуелном Уредбом 510/2006. У том смислу ова Уредба могла би да отвори нова питања и дискусије. Покушај да се у овој области постигне потпуна сагласност са ТРИПС-ом, очигледно није постигнут. Наиме, старији жиг стечен у доброј вери није увек сметња за регистрацију млађе заменљиве географске ознаке или имена порекла. Потребно је и да кумулативно буду испуњени услови из чл. 3,

ст. 4 Уредбе 510/2006, што је случај само код познатих комунитарних жигова. Усклађеност Уредбе бр. 510/2006 са ТРИПС-ом нарочито се доводи у питање у ситуацији када титулар старијег жига који је стечен у доброј вери не испуњава услове из чл. 3, ст. 4, нити има право даље употребе у смислу чл. 14, ст. 2 Уредбе бр. 510/2006. Осим тога, за разлику од раније Уредбе бр. 2081/92, ново решење у чл. 14, ст. 2 Уредбе бр. 510/2006 доводи у питање право даље употребе за старије жигове стечене у доброј вери, нарочито ако су стечени после 1. јануара 1996. године.

Наш Закон о ознакама географског порекла у чл. 58, ст. 1 прописује да „ одредбе овог закона неће утицати на услове за регистровање, ваљаност регистрације жига или права на коришћење жига, који је идентичан или сличан регистрованој географској ознаци, уколико је жиг у питању пријављен или регистрован у доброј вери или су права на жиг стечена кроз употребу у доброј вери пре подношења пријаве географске ознаке“. Овде је свакако нејасна намера законодавца за заштиту предвиди и за жигове стечене на основу употребе, када домаће прво жига не познаје ни један неформални начин стицања жига. Стицање жига на основу употребе карактеристика је појединих националних права о жиговима, попут немачког права жига, као и европског права жига.

- У складу са већином националних и наднационалних прописа и наш Закон о жиговима садржи одредбе о ограничењима жига, тј. између осталог прописује да носилац жига не може да забрани другом лицу да у складу са добрим пословним обичајима користи у привредном промету, између осталог, назначење географског порекла робе, односно услуга.

Према ранијим страним прописима, укључујући и наше прописе, употреба дескриптивних ознака је била дозвољена конкурентима титулара жига под условом да није имала за сврху обележавања производа с обзиром на порекло. Другим речима, употреба дескриптивних података која није одговарала њиховој основној природи, већ је вршена у циљу указивања на производно порекло робе, била је у искључивој надлежности титулара жига. Међутим, данас већина националних законодавстава, укључујући и наш Закон о жиговима, напушта појам „употреба у функцији жига“ приликом формулисања ограничења жига у корист норме конкурентско-правне природе. У том смислу дозвољено је коришћење знака који је идентичан или сличан жигу, а који се користи за означавање својстава или обележја робе, посебно њене врсте, квалитета, количине, намене, вредности, географског порекла, времена производње, уколико коришћење није противно добрим пословним обичајима.

Појам „употреба у циљу обележавања порекла производа“ у оквиру ограничења жига замењен је комплексним и несигурним критеријумом „добри пословни обичаји“. На тај начин је сужено право титулара жига на подручју коришћења дескриптивних ознака у односу на раније стање. То показује пракса Европског суда правде исказана у „*Kerry Spring*“ пресуди.

7. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Тема која је обрађена у докторској дисертацији само је у једном свом аспекту раније обрађивана у нашој правној теорији. Реч је о седмом одељку монографије „Дескриптивни знаци у Праву о жиговима“ проф. др Божица Влашковића. Од објављивања ове монографије протекло је више од петнаест година. У међувремену значајно се променила страна пракса регистрације географских ознака као жигова. Такође, ступила је на снагу Уредба 510/2006, која, такође, на специфичан начин регулише питање везе географских ознака и жигова. Ово питање је и предмет спора који се води под окриљем Светске трговинске организације.

Недовољна истраженост теме која је обрађена у докторској дисертацији стоји, пак, у очигледној и јасној супротности са практичним значајем који јој припада. Такав значај се најдиректније везује за рад Завода за интелектуалну својину и судова. Ова тема није у посебно богатој мери обрађивана ни у страниој правној теорији. Из тог разлога, дисертација је највећим делом настала као резултат истраживања врло богате судске праксе Европског суда правде и надлежних немачких судова. На тај начин су обухваћени кључни и преломни моменти у развоју праксе на овом подручју. Тиме је пружена целовита и заокружена слика, која се односи на период више од десет година.

8. Начин презентирања резултата научној јавности

Резултати докторске дисертације биће презентирани излагањем на научним и стручним скуповима, првенствено у Србији, али и у другим земљама у којима постоји интересовање не само научне јавности, него и Завода за интелектуалну својину и судова за проблематику која је у раду обрађена, као и објављивањем научних радова у домаћим и иностраним часописима и зборницима.

III. ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласна у оцени да је докторска дисертација кандидата мр Соње Спасојевић под називом „Колизија географских ознака и жигова” подобна за јавну одбрану.

IV. ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

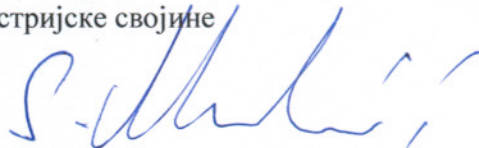
На основу изнете оцене рада, Комисија сматра да докторска дисертација кандидата мр Соње Спасојевић под називом „**Колизација географских ознака и жигова**” испуњава све услове за јавну одбрану и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Крагујевцу да прихвати овај Извештај и одобри јавну одбрану докторског рада.

Београд - Крагујевац,
20. август 2013. године

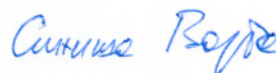
Чланови Комисије:

1. проф. др Божин Влашковић,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Крагујевцу,
ужа научна област: Привредно-правна,
предмет: Ауторско право и Право
индустријске својине

2. проф. др Слободан Марковић,
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду,
ужа научна област: Привредно-правна,
предмет: Ауторско право и Право
индустријске својине

3. проф. др Сениша Варга,
ванредни професор Правног факултета
Универзитета у Крагујевцу,
ужа научна област: Привредно-правна,
предмет: Право индустријске својине